

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 2. května 2022

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

ŘASY, PYL, VODA A ČEŠTINA – AKADEMIE VĚD OCENILA VYNIKAJÍCÍ VÝSLEDKY

Čím se řídí tok živin ve vodních ekosystémech, jak může studium řas pomoci chladicím systémům v Temelíně, nebo co formovalo současnou psanou i mluvenou češtinu? Nejen takové otázky si kladli ocenění experti a expertky. Během vědecké praxe na mnoho z nich našli odpovědi a zásadně posunuli své obory. Dnes převzali čestné oborové medaile za zásluhy z rukou členů Akademické rady.

Akademie věd ČR uděluje několik čestných oborových medailí, dnes ocenila šest vědkyň a vědců za zásluhy v biologických vědách (Čestná oborová medaile Gregora Johanna Mendela) a filologických a filosofických vědách (Čestná oborová medaile Josefa Dobrovského), jmenovitě: Janu Hoffmannovou, Helenu Svitavskou Svobodovou, Ludmilu Uhlířovou a Josefa Hejzlara, Jiřího Krause a Jaromíra Lukavského.

Ocenění za vynikající výsledky ve svých oborech převzali vědci na slavnostním ceremoniálu v hlavní budově Akademie věd.

Čestná oborová medaile Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách

Jeden z nejvýznamnějších českých hydrobiologů a hydrochemiků **Josef Hejzlar z Biologického centra AV ČR** se věnuje koloběhu živin ve vodních ekosystémech, jejich matematickému modelování a predikci. O jeho vědomosti a rady je zájem jak mezi vědeckou komunitou, tak i v odborných kruzích, mezi správci povodí a vodárenských společností. V otázkách eutrofizace vod (obohacování o živiny) je považován za špičku v oboru, je autorem 55 expertiz pro vodohospodářské subjekty po celé republice. V Česku patří mezi největší odborníky na transport živin z povodí do vodních nádrží, jež ve zvýšené míře vedou k nežádoucí eutrofizaci.

Jaromír Lukavský z Botanického ústavu AV ČR zasvětil svou kariéru řasám a vyvinul řadu speciálních kultivačních metod. Jeho zájem není jen teoretický, podílel se na sestavování norem pro různé typy biotestů, které řasy využívají, a dlouhodobě spolupracuje s jadernou elektrárnou Temelín na čistotě vody v chladicích systémech. Řasy totiž snižují jejich účinnost. Studuje také řasy v horských jezerech a tocích a jeho vášní jsou sněžné řasy. Objasnil jejich životní cykly a ekologii, podobně jako u řas

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

horských vod. Své znalosti využil při práci dlouholetého kurátora sbírky autotrofních organismů CCALA, jejímuž rozvoji věnoval značnou část profesní kariéry. Sbíрку, jednu z nejstarších na světě, vedl 22 let.

Analýza pylu může prozradit leccos o minulosti. Na špičkové úrovni ji využívá **Helena Svitavská Svobodová z Botanického ústavu AV ČR**. Díky fosilním pylovým zrnům prohloubila poznání vývoje středoevropské přírody. Mezi její nejvýznamnější počiny patří vytvoření a provoz monitorovací sítě, která sleduje současný pylový spád v horských oblastech ČR a Skandinávie. Tato aktivita poskytuje nezbytná data pro kvantitativní modelování dřívější vegetace a vytváření scénářů jejího budoucího vývoje. Kromě studia přírodního prostředí se zabývala i tím, jak jej v minulosti ovlivňoval člověk – podařilo se jí prokázat pravěké lidské působení v místech, která byla považována za nedotčená až do středověku.

Čestná oborová medaile Josefa Dobrovského za zásluhy ve filologických a filosofických vědách

Jana Hoffmannová z Ústavu pro jazyk český AV ČR je jednou z nejznámějších a nejerudovanějších badatelek v oboru lingvistiky, zejména bohemistiky v tuzemsku. Za dobu svého téměř padesátiletého působení v Ústavu pro jazyk český AV ČR zasáhla výrazně do všech oblastí stylistických, pragmatických a textově-lingvistických výzkumů. Na počátku vědecké dráhy se zabývala především psanými texty, po roce 1989, kdy vzrostl význam mluveného dialogu ve společnosti, se začala intenzivně věnovat otázkám mluvené komunikace a mluveného jazyka. Dnes je přední znalkyní mluvené češtiny u nás. Je autorkou mnoha knih, hojně využívaná je zejména publikace nazvaná *Stylistika a...* (1997).

Počátky vědecké dráhy sepjal **Jiří Kraus** (Ústav pro jazyk český AV ČR, nyní v důchodu) s matematickou lingvistikou (kvantitativním a statistickým rozborům textů, např. v tehdejší reklamě), později se věnoval sociolingvistice a lexikografii. Významné jsou i jeho práce stylistické, především studie a knihy z oblasti rétoriky, kterou Jiří Kraus jako první uvedl do domácí jazykovědy a jež se postupně stala jeho hlavním badatelským zájmem. Více než deset let vedl jazykovědný časopis *Naše řeč*. Vlastní vědeckou činnost propojoval s poznatky mezinárodní vědy také díky svým mimořádným jazykovým znalostem (angličtina, němčina, francouzština, ruština, latina, španělština, bulharština, japonština).

Dílo **Ludmily Uhlířové z Ústavu pro jazyk český AV ČR** se vyznačuje mimořádnou šíří odborného působení. Zásadním způsobem přispěla k rozvoji české kvantitativní lingvistiky, slavistiky (zejména bulharistiky), jazykové kultury či gramatických výzkumů. V těch se obzvláště věnovala fenoménu určenosti, slovosledu a aktuálnímu členění věty. V každém z těchto oborů překračovala rámec české vědy a dosáhla výsledků přinejmenším evropské úrovně. Kromě toho byla vůdčí osobností modernizace českého jazykového poradenství a publikovala nespočet drobných prací určených laické veřejnosti. Mezi její nejvýznamnější publikace patří *Knížka o slovosledu*, přispívala do zahraničních publikací a její časopisecké studie byly přeloženy a publikovány ve švédštině a itaštině.